

Sygn. akt III AUa 669/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Elżbieta Czaja
Sędziowie:	sędzia Elżbieta Gawda (spr.) sędzia Małgorzata Pasek
Protokolant: sekretarz sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2019 r. w Lublinie

sprawy H. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek apelacji H. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 4 czerwca 2019 r. sygn. akt VIII U 466/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od H. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Elżbieta Gawda Elżbieta Czaja Małgorzata Pasek

III AUa 669/19

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy w Lublinie zmienił częściowo decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. i ustalił H. P. wysokość kapitału początkowego przyjmując podstawę wymiaru kapitału z lat 1973-182 i wskaźnik wysokości podstawy wymiaru w wysokości 47,87%. W pozostałej części Sąd Okręgowy oddalił odwołanie a nadto przyznał adwokatowi, ustanowionemu z urzędu, kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach prawnych:

H. P. urodziła się w dniu dnia(...). Decyzją

z dnia 20 kwietnia 2015 roku organ rentowy ustalił wnioskodawczyni kapitał początkowy, przyjmując do obliczenia podstawy wymiaru oraz wskaźnika wysokości tej podstawy przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

z 10 kolejnych lat kalendarzowych 1973-1982. Za okres od dnia 8 sierpnia 1973 roku do dnia 31 grudnia 1979 roku przyjęto wynagrodzenia minimalne. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 40,62%. Następnie decyzją z dnia 21 kwietnia 2015 roku dokonano przeliczenia kapitału początkowego wnioskodawczyni, którego wartość wzrosła do 75.536,78 zł i została wyliczona w oparciu o przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych 1980-1989.

W dniu 10 grudnia 2015 roku H. P. złożyła kolejny wniosek wniosła o przeliczenie kapitału początkowego z uwzględnieniem rzeczywistych wynagrodzeń za okres od 1973 do 1979 roku. Nie przedłożyła jakichkolwiek nowych dokumentów na potwierdzenie uzyskiwanych w tym okresie wynagrodzeń, wobec czego zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 29 lutego 2016 roku, pozwany odmówił ponownego ustalenia kapitału początkowego.

H. P. została zatrudniona w dniu 8 sierpnia 1973 roku

w Przedsiębiorstwie Produkcji i (...) w L.. W okresie od dnia 8 sierpnia 1973 roku do dnia

31 sierpnia 1987 roku pracowała na stanowisku elektromontera, natomiast od dnia

1 września 1987 roku do końca zatrudnienia w powyższym zakładzie pracy, to jest do dnia 30 czerwca 1990 roku pracowała na stanowisku robotnika magazynowego.

W okresie od dnia 8 sierpnia 1973 roku do dnia 31 grudnia 1979 roku, za który organ rentowy przyjął wynagrodzenie minimalne, wnioskodawczyni była zatrudniona na stanowisku elektromontera w pełnym wymiarze czasu pracy. W tej samej brygadzie zatrudnieni byli również świadkowie: A. S. i T. G.. Praca wykonywana była w ramach jednej zmiany. Wynagrodzenie ustalone było według systemu akordowego, co oznaczało, że pracownicy zatrudnieni w tej samej brygadzie

i na tym samym stanowisku uzyskiwali wynagrodzenie w podobnej wysokości. Każdy z pracowników miał jednak ustaloną indywidualną stawkę godzinową. Wynagrodzenie akordowe wyliczane było w zależności od ilości wykonanej pracy, a normy

ustalane były przez kierownika. Oprócz wynagrodzenia akordowego wypłacano dodatki stażowe i premie regulaminowe. Premia uzależniona była od ilości wykonanej pracy. Nadto wypłacano tak zwane „trzynastki”, a także wynagrodzenie za godziny nadliczbowe. W zależności od ilości pracy do wykonania, godziny nadliczbowe (nawet do 4 dziennie) zdarzały się 4-7 razy w miesiącu.

Z zachowanych oryginalnych kart wynagrodzeń wnioskodawczyni, wynika, że jej wynagrodzenie uzyskane w (...) w 1973 roku wyniosło łącznie 10.445 zł, zaś w 1974 roku wyniosło łącznie 25.198 zł (karty wynagrodzeń). Za pozostałe sporne w niniejszym postępowaniu lata dokumentacja płacowa nie zachowała się.

Przy uwzględnieniu rzeczywistych zarobków uzyskanych przez wnioskodawczynię w 1973 roku i 1974 roku w Przedsiębiorstwie Produkcji i (...) w L. najkorzystniejszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynosi 47,87%. Jest wyższy od dotychczasowego i został ustalony z 10 kolejnych lat kalendarzowych, to jest z lat 1973-1982. Wartość kapitału początkowego wzrosła do 79.806,65 zł.

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach organu rentowego, zeznań wnioskodawczyni i świadków oraz akt osobowych i kart wynagrodzeń dołączonych w toku postępowania sądowego.

Sąd Okręgowy obdarzył wiarą dowody z dokumentów. Ich treść nie była kwestionowana przez żadną ze stron, nie budziły one również wątpliwości Sądu tak, co do ich formy, jak i treści.

Sąd Okręgowy obdarzył wiarą zeznania wnioskodawczyni oraz świadków A. S. i T. G., gdyż są spójne.

Sąd obdarzył również wiarą zeznania świadka P. G., pełniącego w końcowym etapie postępowania upadłościowego funkcję Syndyka Masy Upadłości (...) S.A. z siedzibą w W.. Nie miały one jednak istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, albowiem odnosiły się do kwestii prowadzonego postępowania upadłościowego oraz okoliczności związanych z losem dokumentacji pracowniczej byłych pracowników.

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy w części uwzględnił odwołanie, przywołując przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 roku, poz. 1270, ze zm.). Jak stanowi art. 173 ust. 1 tej ustawy dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku.

Zgodnie z art. 15 ust. 2a cyt. ustawy, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy, wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

Zgodnie z § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 roku, Nr 237, poz. 1412, ze zm.) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku obowiązuje od 23 listopada 2011 roku i ma zastosowanie do wniosków w sprawach świadczeń złożonych od daty jego wejścia w życie. Zastąpiło ono rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983 roku, Nr 10, poz. 49, ze zmianami), które dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości określało w sposób podobny. I tak zgodnie z § 20 punkt 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu stanowiącego podstawę wymiaru emerytury lub renty dla pracowników były zaświadczenia zakładów pracy wystawione według wzoru ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości osiągniętych zarobków. Orzeczenia Sądu Najwyższego, jakie zapadły jeszcze na gruncie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku są zgodne co do tego, że regulacja zawarta w § 20 rozporządzenia wyznacza jedynie kierunek postępowania dowodowego, natomiast nie oznacza, że wysokość uzyskiwanego uposażenia nie może być ustalona w inny sposób tak przy pomocy dostępnych pisemnych środków dowodowych, pochodzących od pracodawcy, a nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia danego zainteresowanego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 roku, II UKN 186/97, LEX nr 32696, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 roku, I UK 179/06, LEX nr 342283).

W postępowaniu wszczętym odwołaniem od decyzji organu rentowego Sąd kieruje się bowiem regułami dowodzenia określonymi w art. 227 i n. k.p.c. nie jest zaś związany ograniczeniami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organami rentowymi, co wynika z treści art. 473 k.p.c. Sprawia to, że wysokość uzyskiwanych dochodów może być ustalana wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi, które Sąd uznał za celowe i pożądane. Wysokości wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych nie powinno się jednak udowadniać wyłącznie zeznaniami świadków, zwłaszcza jeśli zarówno wnioskodawczyni, jak i świadkowie nie są w stanie konkretnie i precyzyjnie podać wysokości osiąganego przez wnioskodawczynię wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy podkreślił, że ustalenie wysokości wynagrodzenia, stanowiącego podstawę do obliczenia wysokości emerytury powinno opierać się na dowodach, z których wynika kwota tych wynagrodzeń w sposób niewątpliwy. Nie jest możliwe w tym zakresie jakiegokolwiek ustalanie wynagrodzenia hipotetycznego lub jego uśrednianie. Ponadto podstawę wymiaru tego wynagrodzenia mogą stanowić tylko te składniki (dodatki), co do których istniał obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne.

W rozpoznawanej sprawie w sposób niebudzący żadnych wątpliwości ustalono jedynie wysokości wynagrodzeń wnioskodawczyni uzyskanych w latach 1973 i 1974, w oparciu o oryginalne karty wynagrodzeń. W tej sytuacji Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w pkt I sentencji na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie pozwoliło jednak na ustalenie wysokości rzeczywiście uzyskiwanych wynagrodzeń w latach 1975-1979, za które pracodawca nie wystawił wnioskodawczyni zaświadczenia na druku (...).

Przedłożona legitymacja ubezpieczeniowa nie zawiera wpisów o wysokości wynagrodzeń (k. 11 t. VI akt ZUS) a jedynie adnotacje pracodawcy o datach skrajnych zatrudnienia i zajmowanym stanowisku oraz Rejonowego Biura Pracy w L. o uzyskaniu statusu osoby bezrobotnej i nabyciu zasiłku dla bezrobotnych.

Z zeznań wnioskodawczyni i świadków wynika natomiast, że wynagrodzenie skarżącej ustalone było według zasad tak zwanego akordu grupowego a nadto każdy z pracowników miał ustaloną indywidualną stawkę godzinową. Wypłacane były „trzynastki”, dodatki stażowe, premie regulaminowe uzależnione od ilości wykonanej pracy i wynagrodzenie za godziny nadliczbowe. Brak jest jednak szczegółowych danych umożliwiających wyliczenie wysokości wynagrodzeń za lata 1975-1979. Nie jest zatem znana stawka przysługująca wnioskodawczyni za godzinę pracy, nie jest znana norma jaką była zobowiązana wykonać w związku ze stosowanym systemem akordowym, nie są znane wysokości premii regulaminowych i częstotliwość ich wypłacania.

W ocenie Sądu Okręgowego nie można ewentualnych wyliczeń oprzeć na danych uzyskanych z legitymacji ubezpieczeniowej świadka A. S. (k. 40v.-41), albowiem sam świadek wskazywał, że wnioskodawczyni mogła zarabiać więcej od niego, mimo zatrudnienia na tym samym stanowisku w tej samej brygadzie oraz że wynagrodzenie mogło się różnić ze względu na staż pracy. W tym miejscu wskazać również należy, że jakkolwiek w toku postępowania odnalezione zostały akta osobowe i część dokumentacji płacowej wnioskodawczyni to nie został odnaleziony regulamin wynagradzania za lata 1973-1979.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego księgowego zawarty w piśmie pełnomocnika wnioskodawcy z dnia 8 marca 2018 roku.

W ocenie Sądu Okręgowego dowody z dokumentów i z zeznań wnioskodawczyni oraz świadków nie pozwalają na ustalenie w sposób rzetelny i pewny wysokości wypłaconych skarżącej wynagrodzeń za poszczególne lata z okresu 1975-1979. W tej sytuacji, w oparciu o powołane wyżej przepisy oraz na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł, jak w pkt II sentencji,

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu Sąd Okręgowy orzekł, na podstawie § 15 ust. 2 w związku z § 4 ust. 1 i 2 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1801).

Apelację od powyższego wyroku złożył pełnomocnik wnioskodawczyni zaskarżając wyrok w części oddalającej odwołanie i zarzucając:

1) naruszenie art. 217 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 278 § 1 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości, który to dowód był niezbędny celem wyliczenia wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego według najkorzystniejszego wariantu;

2) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ustalenie, że nie było możliwe wykazanie przez wnioskodawczynię wynagrodzenia z lat 1975-1979.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania ewentualnie o uchylenie wyroku oraz poprzedzającej go decyzji i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Nadto pełnomocnik skarżącej wnosił o rozpoznanie w trybie art. 380 k.p.c. postanowienia Sądu Okręgowego o oddaleniu wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości i ponowił wniosek o przeprowadzenie tego dowodu w postępowaniu apelacyjnym.

W uzasadnieniu apelacji pełnomocnik wnioskodawczyni rozwinął stawiane zarzuty.

Opierając się na ustaleniach faktycznych jak i rozważaniach prawnych poczynionych przez Sąd I instancji **Sąd Apelacyjny zważył co następuje:**

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny akceptuje w całości ustalenia faktyczne jak i wywody prawne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, zatem nie zachodzi konieczność ich powtórzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r. II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia prawa procesowego wskazanego w apelacji. Stosownie do treści art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie i stosownie do treści 217 § 1 k.p.c. strona może aż do zamknięcia rozprawy przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej. Sąd Okręgowy nie naruszył powyższego przepisu, gdyż wnioskodawczyni, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika nie była pozbawiona możliwości zgłaszania wniosków dowodowych aż do zamknięcia rozprawy i jak wynika z protokołu rozprawy wnioski takie składała.

Pełnomocnik wnioskodawczyni zgłosił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości celem wyliczenia najkorzystniejszego wariantu wysokości kapitału początkowego, przy uwzględnieniu wynagrodzenia uzyskanego przez skarżącą w Przedsiębiorstwie Produkcji i (...) w L. w latach 1975-1979.

W ocenie apelującego wyjaśnienie sprawy wymagało wiadomości specjalnych, których sąd winien zasięgnąć w trybie art. 278 § 1 k.p.c.

Sąd Okręgowy oddalił powyższy wniosek wskazując, że skarżąca nie przedstawiła żadnych konkretnych i pewnych dowodów, które wskazywałyby na wysokość osiąganych przez nią zarobków. Również zeznania świadków, z których wynika, że skarżąca była wynagradzana w systemie akordowym nie pozwalały na ustalenie wysokości wynagrodzenia,

wobec brak informacji o stawce godzinowej wnioskodawczynie i uzyskiwanym wynagrodzeniu. Argumentację powyższą Sąd Apelacyjny podziela. Te same względy legły u podstaw oddalenia wniosku ponowionego w apelacji. Biegły z zakresu księgowości musiałby dysponować bazą, w postaci choćby stawki godzinowej, jak była ustalona dla wnioskodawczynie i dopiero wówczas mógłby sporządzić opinię i wyliczyć wynagrodzenie skarżącej. Takiego dowodu wnioskodawczynie nie przedłożyła.

Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. zgodnie z którym Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd obdarzył wiarą zeznania wnioskodawczynie i przesłuchanych w sprawie świadków i zasadnie przyjął, że dowody te nie pozwalają na ustalenie wysokości wynagrodzenia wnioskodawczynie, wobec braku pewnych i niebudzących wątpliwości stawek wynagrodzenia.

Stosownie do treści art. 174 ust. 3 w zw. z art. 15 ust. 1 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych podstawę wymiaru kapitału początkowego stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego (...). Podstawa wymiaru składki, czyli wynagrodzenie uzyskiwane przez wnioskodawczynie musi być ustalone w sposób pewny. Wprawdzie wnioskodawczynie w postępowaniu sądowym może udowodniać wysokość wynagrodzenia wszelkimi środkami dowodowymi wynikającymi z przepisów kodeksu postępowania cywilnego, ale dowody te muszą wykazywać w sposób precyzyjny i niebudzący wątpliwości nie tylko wysokość poszczególnych składników wynagrodzenia ale i fakt ich wypłaty. Okoliczności tych skarżąca nie udowodniła.

Przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia nie można przyjąć wynagrodzeń innych pracowników, gdyż wynagrodzenie ma charakter zindywidualizowany. Stosownie do treści art. 78 k.p. wynagrodzenie za pracę ma odpowiadać w szczególności rodzajowi wykonywanej pracy i kwalifikacjom wymaganym przy jej wykonywaniu, a także uwzględniać ilość i jakość świadczonej pracy. Wnioskodawczynie nie przedstawiła żadnego dowodu z dokumentu ani też dowodu osobowego, na podstawie którego byłoby możliwe ustalenie wysokości wypłaconego jej wynagrodzenia w sposób pewny i niebudzący wątpliwości.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wyrok wydany przez Sąd Okręgowy jest prawidłowy i zgodny z obowiązującymi przepisami, zaś apelacja wnioskodawczynie, polemizująca jedynie z prawidłowymi ustaleniami i wywodami Sądu Okręgowego, jako bezzasadna podlega oddaleniu w trybie art. 385 k.p.c.

Organ rentowy jest stroną wygrywającą sprawę, zatem wnioskodawczynie na mocy art. 98 § 1 k.p.c. winna zwrócić mu poniesione koszty postępowania apelacyjnego tj. koszty zastępstwa procesowego w kwocie 240 zł. Zasadzając koszty zastępstwa procesowego Sąd Apelacyjny miał na uwadze treść § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

Elżbieta Gawda Elżbieta Czaja Małgorzata Pasek